

הכנסת התשע-עשרה

יוזמות : חברות הכנסת
זהבה גלאון
עליזה לביא
מירי רגב

מצטרפים : חברי הכנסת
מיכל רוזין
פנינה תמנו-שטה
יצחק הרצוג
דב חנין
אבישי ברוורמן
איציק שמולי
יצחק וקנין
משה מזרחי
נחמן שי
מרב מיכאלי
אילן גילאון
תמר זנדברג

פ/19/1561

הצעת חוק המזונות (הבטחת תשלום) (תיקון – סכום שלא יובא בחשבון במבחן הכנסה), התשע"ג–2013

תיקון סעיף 3 .1 בחוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב–1972¹, בסעיף 3, האמור בו יסומן "א)", ואחריו יבוא :

"(ב) בחישוב שיעור התשלום, לא תובא בחשבון הכנסתו של הזוכה לפי סעיפים 9, 10 ו-12 לחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א–1980², שאינה עולה על סכום השווה לארבע פעמים שכר מינימום, כהגדרתו בחוק שכר מינימום, התשמ"ז–1987³."

---

¹ ס"ח התשל"ב, עמ' 87.

² ס"ח התשמ"א, עמ' 30.

³ ס"ח התשמ"ז, עמ' 87.

דברי הסבר

חוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972 (להלן – החוק), נועד לסייע לנשים ולילדים תושבי ישראל, שבידיהם פסק דין למזונות, והם אינם מקבלים את דמי המזונות מן החייב. המוסד לביטוח לאומי משלם לזכאית למזונות תשלום חודשי, וגובה מן החייב במזונות את הסכום שחויב בו בפסק הדין למזונות. הסכום שמשלם המוסד לביטוח לאומי לאישה הוא הסכום שנקבע בפסק דין למזונות או הסכום שנקבע בתקנות – הנמוך מביניהם.

בעת שנחקק החוק, ראה המחוקק הישראלי לנגד עיניו בעיה קשה, שעה שאדם מסרב לשלם לבני משפחתו דמי מזונות בהם הוא חויב, וכך נאמר במבוא לדברי ההסבר של הצעת החוק: "בעיה חברתית ואנושית מצויה היא קורותיה של אשה שבעלה זנח אותה ואת ילדיו, בלי לדאוג לצרכיהם. ... החוק המוצע בא להבטיח אמצעי מחיה לאשה ולילדים שזכו בפסק דין למזונות".

התניית הקצבה למזונות בגובה הכנסת האישה: בסעיף ההגדרות לחוק נכתב כי החוק מתייחס למזונות שעל החייב לשלם לבן זוגו או לילדיו; סעיף 6 קובע כי קיומה של הכנסה, משליכה ישירות על גובה המזונות שתקבל האישה מהביטוח הלאומי, עד כדי ביטול המזונות לגמרי.

קביעה זו של המוסד לביטוח לאומי היא בעייתית ביותר; הכנסתה של האישה לא צריכה להוות כלל וכלל פרמטר לזכאותה של האישה לקבלת המזונות, מה גם שהחוק אינו מבחין האם מדובר במזונות אישה או מזונות ילדים. אולם, כך או כך, אין כל הצדקה למנוע מאישה את מזונותיה אך בשל הכנסה נוספת; מבחני הזכאות וההצדקה לקביעת גובה המזונות של האישה וילדיה נקבעו זה מכבר בפסק הדין לגירושין שניתן לה, לאחר קיום דיון מהותי אודות צרכיה של האישה וילדיה והכנסתה של האישה – מכאן, אי תשלום המזונות המלא מהווה פגיעה חמורה ביכולת האישה וילדיה להתקיים בכבוד.

המוסד לביטוח לאומי מתייחס אל תשלום המזונות כאל גמלה המשתלמת על ידו (כגון הבטחת הכנסה, דמי אבטלה וכו'). ניתן ללמוד על כך מדברי ההסבר להצעת חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), התשס"ג-2003, אשר תיקנה את חוק המזונות (הבטחת תשלום) והוסיפה את סעיף 9א, במסמך זה מוסבר כי: "בהיעדר שוני ענייני לענין זה בין הגמלאות המשתלמות לפי חוק הבטחת הכנסה לבין התשלומים לפי חוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972, מוצע להחיל את התנאים האמורים גם על התשלומים לפי החוק; ואולם, נקודת המוצא הקובעת כי אין "שוני ענייני" בין גמלה להבטחת הכנסה לבין גמלה למזונות שגויה; קיים שוני מהותי בין גמלה למזונות לבין כל גמלה לפי חוק הבטחת הכנסה.

דמי המזונות אינם עוד גמלה שהמוסד לביטוח לאומי משלם לנזקקים. דמי המזונות, בין לאישה בין לילדים, הם זכות עצמאית, אשר עומדת בפני עצמה ואינה תלויה בקריטריונים של המוסד לביטוח לאומי; זכות זו קמה מחוץ למערכת דיני הרווחה המוצאת את ביטויה בחקיקת הבטחת הכנסה; זוהי זכות הקיימת מכוח מערכת הנישואין בין בני הזוג, לפי הדין האישי החל עליהם, או מכוח מערכת ההורות, לפי הדין האישי, כאשר זכויות אלה אף מגובות מכוח הדין האזרחי (החוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות)), התשי"ט-1959; בהתאם לדינים אלה, הזכות למזונות של האישה וילדיה וגובה המזונות נדונו בערכאה משפטית אשר נתנה את פסק הדין לגירושין, ודנה בצרכיהם וברמת חייהם. אשר על כן, אין המוסד לביטוח לאומי יכול לקבוע כי הכנסה של אישה מתקזזת, לעיתים עד שלילה של זכאותה למזונות. במקרה כזה, החוק למעשה מעודד את האישה לוותר על עבודתה למען קבלת מזונותיה; זהו מצב אבסורדי, ונראה כי המחוקק הישראלי לא התכוון שזו תהא התוצאה.

לסיכום, תקנה 6 לתקנות המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ג-1972, אשר נקבעה מכוח סעיף 3 לחוק, פוגעת בזכותה של אישה למזונות, אשר נקבעו בפסק דין, ויתר על כן, פוגעת בזכאותם של קטינים המתגוררים עם אימם למזונות רק משום שלאימם ישנו מקור הכנסה נוסף. על תוצאת המדיניות המגולמת בסעיף, ניתן ללמוד מהניסיון המראה כי קיומו של מבחן ההכנסה כאמור, מהווה חסם בפני השתלבותן של נשים בשוק העבודה וזאת בשל החשש מפני אובדן המזונות. על כן, מוצע לקבוע כי בחישוב שיעור התשלום שישולם לזכאי, לא תובא בחשבון הכנסתו של הזוכה שאינה עולה על סכום השווה לארבע פעמים שכר מינימום, הקבוע בחוק שכר מינימום. הצעת החוק נכתבה בסיוע עמותת "ידיד" – מרכזי זכויות בקהילה במסגרת פרויקט המזונות של קבוצת "הכח להשפיע נשים עושות שינוי". הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חברת הכנסת אורלי לוי אבקסיס (פ/19/835).

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חבר הכנסת עמיר פרץ וקבוצת חברי הכנסת (פ/18/4047) ועל ידי חברת הכנסת מירי רגב (פ/18/4613), ועל שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חבר הכנסת אחמד טיבי (פ/19/657) ועל ידי חברת הכנסת מירי רגב (פ/19/774).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ב באב התשע"ג – 29.7.13